

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17005>

Özet

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi (AFRT), bireylerin Jean Piaget'nin bilişsel gelişim teorisinde tanımladığı, soyut düşünme ve hipotetik-dedüktif akıl yürütme yeteneklerini ölçmek amacıyla tasarlanmış bir psikolojik ölçektir. Bu test, özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin formel işlem düşüncesi düzeyine ulaşmış olup ulaşmadığını veya bu düzeyi ne ölçüde pekiştirdiğini belirlemeyi hedefler.

Türkiye'de bu ölçeğin kullanımı, 1995 yılında D. Öngün tarafından gerçekleştirilen bir doktora tezi kapsamında bir **uyarlama** çalışması ile başlamıştır. Öngün'ün çalışması, farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen 12-15 yaş aralığındaki ergenlerin formel işlem düşüncesindeki gelişim düzeylerini incelemeye odaklanmıştır. AFRT, bilişsel kapasiteyi standartlaştırılmış bir biçimde değerlendirmek için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Formel akıl yürütme, Formel İşlemler Dönemi, Piaget, bilişsel gelişim, ergenlik, hipotetik-dedüktif düşünme, formel operasyonlar, uyarlama.

Yazarlar

Ölçeğin orijinal geliştiricisi **Patricia K. Arlin**'dir. Türkiye'deki uyarlama çalışması ise **Dilek Öngün** tarafından gerçekleştirilmiştir.

Amaç

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi'nin temel amacı, bireylerin **bilişsel gelişim** düzeylerini, özellikle de Piaget'nin gelişim aşamalarından dördüncüsü olan Formel İşlemler Dönemi'ne özgü yetenekleri ne ölçüde kullandıklarını tespit etmektir. Bu test, öğrencilerin bilimsel kavramları anlama yeteneklerini, mantıksal problem çözme becerilerini ve soyut kavramlarla çalışabilme kapasitelerini değerlendirmede kullanılır.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, Türk ergen popülasyonunda (12-15 yaş) sosyoekonomik düzeyin formel düşünce gelişimine etkisini incelemek ve ölçeğin kültürel olarak geçerli ve güvenilir bir biçimde uygulanabilirliğini sağlamaktır. Bu, eğitim psikolojisi ve gelişim psikolojisi alanlarında önemli çalışmalar sunmaktadır.

Yapı

AFRT, **bilişsel gelişim** teorisine dayanır ve temel olarak formel operasyonel düşünce yapısını ölçer. Bu yapı, ergenlik döneminde ortaya çıkan ve yetkinliğe kadar süren karmaşık zihinsel

süreçleri içerir. Ölçülen temel bileşenler şunlardır:

Hipotetik-Dedüktif Ak?l Yürütme: Varsayımlardan hareketle mantıksal sonuçlar çıkarma yeteneği.

Kombinatoryel Düşünce: Bir problemdeki tüm olası de?i?kenleri sistematik olarak inceleme ve birleştirme yeteneği.

Oransallık: İki de?i?ken arasındaki ilişkiyi anlamlandırma ve matematiksel oranlar kullanma.

De?i?kenlerin Kontrolü: Bir deneyde birden fazla faktör varken, yalnızca bir de?i?keni izole edip test etme becerisi.

Test, bu bileşenleri kapsayan çe?itli sözel ve görsel problemleri sunarak, bireyin soyut düşünme becerilerinin hangi amaçta olduğunu belirlemeye çalışır. Yapı, Piaget'nin teorik çerçevesine sık sık bağlanır.

Geçerlik

Öngün (1995) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışması kaynağında, ölçeğin Türkiye örneğine ait spesifik **geçerlik** (geçerlik) bilgileri açıkça belirtilmemiştir (Kaynakta '-'). Ancak, bilimsel bir uyarlama sürecinin parçası olarak, orijinal ölçeğin yapı geçerliği, kapsam geçerliği ve ölçüt bağıntılığı geçerliği gibi analizlerin yapılması beklenir.

Formel akıl yürütme testlerinde yaygın olarak kullanılan geçerlik yöntemleri arasında, ölçeğin teorik olarak ölçmesi gereken bilişsel yapılarla olan korelasyonunun (yapı geçerliği) incelenmesi ve test puanlarının akademik başarı veya diğer bilişsel yetenek testleri ile ilişkisinin (ölçüt bağıntılığı geçerlik) değerlendirilmesi yer alır. Öngün'ün tez çalışması, bu tür geçerlik kanıtlarının içermi olabilir, ancak sunulan özetle bu bilgilere yer verilmemiştir.

Güvenirlik

Sunulan kaynak referansında, ölçeğin Türkiye uyarlamasına dair spesifik **güvenirlik** (güvenirlik) katsayıları veya analiz türleri belirtilmemiştir (Kaynakta '-'). Güvenirlik, bir ölçüm aracının tutarlılığı ve kararlılığı ifade eder. Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi gibi bilişsel yetenek testlerinde, güvenilirliği değerlendirmek için genellikle aşağıdaki yöntemler kullanılır:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Maddelerin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösteren Cronbach Alfa katsayısı.

Test-Tekrar Test Güvenirliği (Test-Retest Reliability): Aynı bireylere farklı zamanlarda uygulanan test sonuçlarının tutarlılığı.

Yarımlama Güvenirliği (Split-Half Reliability): Testin iki yarısının birbiriyle olan korelasyonu.

Uyarlama çalışmasında bu tür güvenilirlik analizlerinin yapılması olması muhtemeldir; zira testin

bilimsel olarak kullanılabilmesi için yüksek ve kabul edilebilir güvenirlik düzeylerine sahip olması zorunludur.

Faktör Analizi

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi, doğası gereği tek bir genel formel ak?l yürütme puanı üretmek yerine, farklı formel operasyonel düşünce türlerini (örneğin, olasılık, oransallık, deyimken kontrolü) ölçen alt boyutlara sahiptir. Bu nedenle, ölçeğin yapısal geçerliliğini incelemek için **Faktör Analizi** (Açıklayıcı veya Doğrulayıcı) kullanılması gereklidir.

Uyarlama çalışmasında faktör analizinin yapılabildiği yapılmadığı bilgisi kaynakta yer almamaktadır. Ancak, orijinal Arlin ölçeğinin faktör yapısı genellikle Piaget'nin teorik bileşenlerini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Türkiye'deki ergen popülasyonunda bu teorik yapının kültürel bağlamda korunup korunmadığını faktör analizi yoluyla belirlenmesi, ölçeğin yapısal geçerliliği açısından kritik öneme sahiptir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Genellikle kağıt-kalem formatında uygulanan, birden çoktan seçmeli veya kısa cevap gerektiren maddelerden oluşan bir yetenek testidir. Orijinal test, sözel ve matematiksel/mantıksal problem senaryolarını içerir.

Mevcut Dil: Türkçe (Uyarlama sonrası)

Popülasyon Grubu: Ergenler

Yaş Grubu: 12-15 yaş arası

Popülasyon Detayları: Öngün (1995) çalışmasında, farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen ergenler örneklem olarak kullanılmıştır.

Test Metodolojisi: Bireylerin Piaget'nin formel operasyonel aşamasına ait mantıksal ve soyut düşünme becerilerini ölçmek için tasarlanmış standartlaştırılmış sorular dizisi. Puanlama, doğru cevap sayısına göre yapılır ve bireyin ulaştığı bilişsel gelişim düzeyi (örneğin, somut operasyonel, geçi, erken formel, tam formel) belirlenir.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel ölçüm, psikometri, Bilişsel Gelişim, doktora tezi, sosyoekonomik düzey, oransal ak?l yürütme, hipotetik düşünme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yaz??ma Adresi: Öngün (1995) çal??mas?, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ba?l?d?r.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Ücret: Ölçeğin Türkiye'deki kullan?m? için, uyarlama çal??mas?n? yürüten D. Öngün'ün ve orijinal ölçeğin yarat?c?s? Patricia K. Arlin'in telif haklar? ve izin prosedürleri dikkate al?nmal?d?r. Genellikle akademik tezlerde kullan?lan araçlar için ticari olmayan amaçlarla izin gerekebilir.

Test Y?l? (Orijinal): 1970'ler (Yakla??k)

Test Y?l? (Uyarlama): 1995

Kaynaklar

Öngün, D. (1995). *Farkl? sosyoekonomik düzeylerden gelen 12-15 ya?lar?ndaki ergenlerde formel i?lem dü?üncesinin geli?im düzeyi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Arlin Formel Ak?l Yürütme Testi'nin maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Test maddeleri, genellikle telif haklar? nedeniyle akademik özetlerde veya referanslarda aç?kça yay?nlanmamaktad?r.

Derecelendirme: -

PDF: Testin orijinal PDF'i mevcut de?ildir.